

ที่สูง

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจนะ ตั้งใจทำความสงบฟังธรรม ฟังธรรมเพราะว่าวันนี้วันอาสาฬหบูชา พรุ่งนี้จะวันเข้าพรรษา ถ้าวันเข้าพรรษา เห็นใหม่ พระเราต้องหาสถานที่จำพรรษา สถานที่จำพรรษาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติใจ เวลาออกนอกพรรษา เห็นใหม่ เรากวีกวีก ออกหาความสงบสงัดในป่าในเขา ถึงที่สุดแล้วเราจะจำพรรษาที่ไหน เราต้องจำพรรษา

วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นวันอาสาฬหบูชา แล้วพรุ่งนี้จะเป็นวันเข้าพรรษา ถ้าเข้าพรรษาแล้วนี่ วันนี้วันลงอุโบสถ อุโบสถสังฆกรรม เราเข้าหมู่กัน เรามาเข้าหมู่กันเพื่อ เห็นใหม่ เพื่อเป็นสัปปายะ ๔ หมู่คณะเป็นสัปปายะ ถ้าหมู่คณะเป็นสัปปายะเขาเรียกเข้าหมู่ หามู่หาพวก ถ้าไม่มีหมู่มีพวกเวลาเราทำสิ่งใดแล้วนี่เราทำโดยเอกเทศ ทำโดยเอกเทศเราก็คิดว่าของเรา ทำถูกต้องดีงามไปทั้งหมด แต่มันไม่มีการเปรียบเทียบใจ

แต่การเข้าหมู่ เห็นใหม่ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน การประพฤติปฏิบัติของท่าน สมัยนั้นพระเขาเป็นพระบ้านเขาไม่ค่อยสนใจ เขาไม่ค่อยสนใจ เห็นใหม่ เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่ มันถึงว่าแยกออกจากหมู่ มันไม่เหมือนเขา ความไม่เหมือนเขา แต่ไม่เหมือนเขานี้แต่เป็นคนที่มีอำนาจวาสนาหรือไม่ มีสติปัญญาพยายามจะเอาตนรอดพ้นจากกิเลสตัดหาความทะยานอยากหรือไม่

ถ้าจะเอาตนเองพ้นจากกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เห็นใหม่ หมู่คณะอย่างนั้น ถ้าหมู่คณะอย่างนั้น เขาทำกันอยู่อย่างนั้นเป็นประเพณีวัฏนธรรม ถ้าเชื่อตามประเพณีวัฏนธรรมเป็นเรื่องหนึ่งนะ แต่ถ้าจะเอาความจริงขึ้นนี้ ความจริงขึ้นมาเนี่ย มันรู้ได้โดยเป็นปัจจัยตัดตั้ง เป็นสันติภูมิจิโก มันรู้ได้ในความเป็นจริงในใจของเราใจ

ฉะนั้น เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านออกประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านจริงจังของ

ท่าน ท่านเคารพบูชาของท่าน ท่านเคารพบูชาอะไร ท่านเคารพบูชา บูชาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนะ ท่านเสวยวิมุตติสุข วิมุตติสุขนะ ท่านก็เคารพธรรมของท่าน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบ พระถามว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา เป็นผู้รื้อค้ำขึ้นมา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปกราบอะไร กราบธรรม กราบธรรมใด กราบธรรมคือกราบสังฆกรรมอันนั้นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา เพราะการตรัสรู้ขึ้นมาอันนั้นเป็นอภิวินัยญาณทำลายอวิชชา ทำลายกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับอาจารย์ดาบส อุทกดาบส เห็นไหม เจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เหมือนเรา มีความสามารถเท่าเรา นี้คำว่าเท่าเราๆ เท่าเราจะเป็นคำยกย่องสรรเสริญของอาจารย์ดาบส อุทกดาบส แต่เจ้าชายสิทธัตถะมีความลึกลับสงสัยในใจ มีความทุกข์ในหัวใจ เพราะมันยังไม่สิ้นกิเลสไป

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้เองโดยชอบ ความชอบธรรมโดยมรรคญาณ โดยสังฆกรรมความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนี้ๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ เพราะการรื้อค้ำขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาที่มีรัตนะ ๒ มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวันนีวันอาสาฬหบูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ เห็นไหม พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมอันนั้น พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมอันนั้น เวลาสังฆกรรมเป็นจริงขึ้นมา มันเป็นจริงขึ้นมาอย่างนั้น

ถ้ามันเป็นจริงอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ เพราะเคารพบูชาธรรมะ ธรรม สังฆกรรม สังฆะความจริงใจ เหตุและผลรวมลงเป็นธรรม เคารพสังฆกรรม เคารพสังฆะความจริง เห็นไหม ยอมความจริง ยอมสังฆะ ยอมความจริง ไม่คือ ไม่รู้ ไม่คิดไม่ขวาง ถ้ามันคือรู้มันคิดขวางนั้นมันเป็นทิวฏฐิมานะของตน คำว่าความทิวฏฐิมานะของตน ทิวฏฐิมานะของใจของใคร มันก็เกิดจากใจดวงนั้น แต่สังฆกรรมเป็นจริงๆ นี้ ทุกดวงใจถ้ามันมีดวงตาเห็นธรรมแล้ว มันจะเหมือนกันโดยสังฆะความจริงอันนั้นใจ

ฉะนั้นเวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเคารพธรรมของท่านนะ เวลาหลวงตาท่านเล่าให้ฟัง เวลาท่านจะไปพักที่ไหน ถ้าที่ไหนเขามีหนังสือวางอยู่นี้ ถ้าอยู่เสมที่ท่าน ท่านจะไม่นั่งเลย ท่านต้องให้ยกขึ้นที่สูง เห็นไหม นี่สิ่งที่ยกขึ้นอยู่ที่สูงเพราะท่านเคารพบูชาของท่าน เพราะว่ามันสื่อธรรมะได้ไง นี่ที่สูงที่ต่ำ ที่สูงๆ ธรรมะอยู่ในที่สูงไง สัจธรรมมันอยู่ในที่สูงไง

การเคารพบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าณะสูงส่ง กราบธรรมๆ นะ เป็นเจ้าของ เป็นผู้รื้อค้นขึ้นมาเอง เป็นผู้ที่ตรัสรู้เองโดยชอบ ก็ยังเคารพบูชายังอ่อนนุ่มถ่อมตน เห็นไหม ยังเคารพบูชาธรรมะ ธรรมสัจธรรม กราบธรรมๆ เวลาหลวงปู่มั่นท่านประพฤติกฎปฏิบัติของท่าน เวลาท่านเคารพบูชาอันนั้น เห็นไหม แม้แต่ตัวอักษรท่านยังเคารพเลย แล้วถ้ามันสื่อออกๆ การเคารพบูชาอันนั้นเพราะมันสื่อสารธรรมะอันนั้นได้ นั่นนะสัจธรรมอันนั้น แล้วจิตใจมันอ่อนนุ่มถ่อมตนไง ที่สูงที่ต่ำมันรู้จักที่สูง รู้จักที่สูงที่ต่ำ ที่สูง เห็นไหม ธรรมะอยู่ในที่สูง สูงส่ง

แต่ของเราณะ ของเราเรามีกิเลสตัดหาคความทะยานอยาก ถ้ากิเลสตัดหาคความทะยานอยาก เห็นไหม เรยกตัวเราให้สูง ยกความรู้สึกนึกคิดเราให้สูง แล้วมันก็เหยียบย่ำหัวใจใจ หัวใจนี้เราโค่นทฤษฎีมานะมันเหยียบย่ำ เหยียบย่ำ เห็นไหม เราเป็นคฤหัสถ์เป็นฆราวาส เห็นภัยในวัฏสงสาร เรามาบวชเป็นพระ ถ้าบวชเป็นพระนี่ บวชเป็นพระเพื่ออะไร ถ้าบวชเป็นพระเพื่อที่จะพ้นทุกข์ พ้นจากทุกข์ พ้นจากทุกข์มันพ้นด้วยวิธีการอะไร

ในพระพุทธศาสนา ศาสนาที่ประเสริฐๆ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาอันนี้ปัญญามันรื้อค้นนะ ปัญญามันเป็นมรรคญาณ เห็นไหม “ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล” ถ้ามันมีมรรค มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา เวลาเมื่อศีลขึ้นมา บวชขึ้นมาแล้วนี่ ศีล ๒๒๗ โดยสังขละ บวชเป็นพระแล้วต้องถือศีล ๒๒๗ มันมีศีลในตัวมันเองโดยสมบูรณ์ ๒๒๗ ถ้าใครทำผิดพลาดสิ่งใดต้องปลงอาบัติ ถ้าทำผิดพลาดอาบัติหนักอาบัติเบาก็ต้องผิดพลาดตามอาบัตินั้น

ศีล ศีลมันเป็นปกติแล้ว ฉะนั้นนักบวชๆ เราเป็นพระ เป็นพระเรามีโอกาสมากกว่าเขา เห็นไหม ทางของฆราวาสเป็นทางคับแคบ ทางของสมณะเป็นทางที่กว้างขวาง เรามีโอกาสอยู่แล้ว เพียงแต่เราเลือกหรือไม่เลือก เห็นไหม ถ้าเลือก เราบวชมาแล้ว บวชมาแล้วจะมีการศึกษา การเล่าเรียน ศึกษาเล่าเรียนก็ศึกษาเล่าเรียนมาก็เพื่อเป็นความรู้ เป็นทฤษฎี ศึกษาทฤษฎีนั้นกลัวว่าเราปฏิบัติไปแล้วเราจะไม่เข้าใจ เราจะหลงทาง เวลาศึกษามาแล้วๆ เห็นไหม ธรรมะอยู่สูงส่งๆ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น

พระอรหันต์

แต่ไ้เราบวชมาแล้วนี้ เราเป็นพระโดยสมมุติ ถ้าศึกษามาแล้ว ศึกษามาก็ไม่มีความรู้ มีความรู้ก็คิดว่าตัวเองมีความรู้มีความสามารถ มีความรู้ความสามารถนะ ตัวตนก็โอ้อ่า ไปไหนนะ โอ้อ่าไปหมด นี่สูงส่งไปทั่ว มันก็ภูมิใจมานะทั้งนั้น มันไม่มีความจริงใจในหัวใจเลย ถ้าเป็นความจริงใจในหัวใจ เห็นไหม ถ้ามันมีศีล ศีลก็เคารพกันอยู่แล้ว เคารพกันนะ อาวุโส กันเต มันเคารพโดยธรรมแล้ว ถ้าโดยธรรม เห็นไหม นี่เขาบอกว่าไม่เคารพ ไม่เคารพ มันเคารพอยู่แล้วโดยอาวุโส กันเต ถ้าอาวุโส กันเต เห็นไหม เราเคารพบูชาโดยธรรมวินัย ถ้าธรรมวินัยนะ แล้วในใจของเรามีคุณธรรมหรือไม่

ถ้าในใจของครูบาอาจารย์เราท่านมีคุณธรรม เราเคารพบูชาอันนั้น มันซ้ำ ๒ ซ้ำ ๓ เข้าไป ใจ โดยธรรมวินัยเราเคารพพระพุทธเจ้าอยู่แล้ว พระที่อยู่ด้วยกันจะรู้จักหรือไม่รู้จัก เราเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นกฎหมาย มันเป็นวัฒนธรรมที่เราเคารพบูชากันมาอย่างนี้ แล้วถ้ามันเคารพบูชากันมาอย่างนี้มันเป็นเรื่องส่วนบุคคล เป็นเรื่องส่วนบุคคลเพราะเขาเชื่อใจ เขาเชื่อ เขาเคารพบูชาของเขาในใจของเขา เห็นไหม ถ้าเคารพบูชาในใจของเขา นั่นเพราะเคารพคุณธรรมในใจดวงนั้น

ถ้าเคารพในใจดวงนั้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ คนที่ประพฤติปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญามันรู้ได้ คนเรา เห็นไหม เวลาทุกข์เวลายากนี้ ความทุกข์ ความยาก ก็เสียดัดค้นหาความทะยานอยากมันบีบคั้น เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เรามองว่าเป็นการงาน การงานสิ่งใด คำว่างานนี้ ทำสิ่งใด มันก็ต้องลงทุนลงแรงทั้งนั้น แต่เวลาทำถักทอๆ นั้นมันก็งานเหมือนกัน ถ้าว่าเป็นงาน ชีวิตเรานี้ ก็คือการทำงานเหมือนกัน เพราะเราต้องรักษาชีวิตของเราไว้ไง ถ้าเรารักษาชีวิตของเราไว้ เราจะต้องมีสติมีปัญญา

ถ้ามีสติมีปัญญา การรักษาของเรา รักษาอะไรๆ ถ้ารักษาแล้วก็รักษาหัวใจของเราไง ถ้ารักษาหัวใจของเรา เห็นไหม เราทำอะไรก็เพื่อหัวใจดวงนี้ หัวใจดวงนี้เกิดมาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนะ แต่เกิดในชาติปัจจุบันนี้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีศรัทธามีความเชื่อนะ เราบวชมา บวชมา เห็นไหม

คูลี เวลาครูบาอาจารย์ท่านออกประพฤติปฏิบัติเนะ มันขาดแคลนไปหมดคนนะ อยู่กับครูบาอาจารย์นะ ท่านบอกเลยไ้พวกกาแพ น้ำตาลนี้ จะเอาไว้ถ้ายรูปยังไม่มีเลย สมัยที่ครูบาอาจารย์

เราทำนอกมุนานะ ความเชื่อถือของสังคมมันยังไม่เกิดขึ้น มันยังไม่มั่นคงอย่างนี้ ถ้าไม่มั่นคงอย่างนี้ละ มันขาดแคลนไปทั้งนั้นนะ เพราะอะไร เพราะขนาดที่ว่าเป็นพระยังขาดแคลน มันขาดแคลนมันขาดแคลนตรงไหน มันขาดแคลนปัจจัยเครื่องอาศัย แต่! แต่มันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยเวลานะ มันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยการที่เราจะแสวงหาสัจธรรมในความจริงของเราละ เพราะมันไม่มีใครมากวนใจ มันไม่มีใครมากวน

เวลาหลวงตาทำนอกวิเวก ท่านบอกออกไปแล้วไปหาบ้านที่น้อยๆ ๒ หลัง ๓ หลัง เพราะว่าเขาไม่มากวนใจ ถ้าเขาไม่กวนนะ เรามองถึงปัจจัยเครื่องอาศัยมันขาดแคลน ขาดแคลนเพราะคนเขาไม่รู้จัก ขาดแคลนเพราะคนเขาไม่รู้ แต่มันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยวัตรปฏิบัติ มันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยเวลาของเรา มันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยโอกาสที่เราจะพิจารณาความขาดตกบกพร่องในใจ ถ้าธรรมะมันสูงส่ง มันสูงส่งอย่างนี้ มันสูงส่งเพราะมันภูมิอกภูมิใจใจ ภูมิอกภูมิใจใจในโอกาสของเรา ภูมิอกภูมิใจใจในการประพฤติปฏิบัติของเราใจ ถ้าเป็นกิเลสละ เห็นใหม่ ถ้าธรรมะมันสูงส่งๆ มันอยู่สุขอยู่สบาย อยู่ที่ไหนมันปลอดภัยโปร่งทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ากิเลสมันสูงส่ง กิเลสมันเหยียบย่ำ มันต้องการนะๆ โลกธรรม ๘ มีลากเลื่อมลาก มียศเลื่อมยศ มันต้องการให้คนบนบอบใจ โหมฆบรูษตายเพราะลาก มันเป็นโหมฆบรูษ มันไม่ใช่ นักรบ นักรบนี้มันจะขาดแคลนๆ นั่นนะคือโอกาส โอกาสเพราะเราจะพิจารณาถึงหัวใจของเรา ที่มันเรียกร่อง หัวใจของเราที่มันขาดตกบกพร่อง

ถ้าเรามีสติปัญญาเห็นใหม่ ธรรมะอยู่สูง ที่สูงที่ต่ำ ถ้ามันที่สูงที่ต่ำโดยข้อเท็จจริงโดยสัจจะความจริง ถ้าที่สูงที่ต่ำโดยสัจจะความจริง แต่เห็นใหม่ บังคับตั้ง สันติภูมิจิโก เวลารู้รู้ในหัวใจของตน ถ้ารู้ในหัวใจของตนนะในที่ลับๆ เราว่าในความรู้สึกของเรามันลับ ไม่มีใครรู้แจ้งไม่รู้เท่าทันเรา การแสดงออกทั้งนั้น การอยู่ด้วยกัน การสัมผัสกัน เห็นใหม่ ที่ว่าเป็นสิทธิ์ เป็นสิทธิ์ส่วนบุคคล ที่ขณะที่เราเคารพธรรมวินัย คือ อาวุโส กันเต อาวุโส กันเต มันเคารพกันอยู่แล้ว แต่ถ้ามันมีคุณธรรมในใจขึ้นมาด้วย คุณธรรมในใจด้วยมันเป็นสิทธิ์ เป็นสิทธิ์เพราะอะไร เป็นสิทธิ์เพราะมันอยู่ด้วยกันมันรับรู้ด้วยกันได้ มันสัมผัสได้ พอมันสัมผัสได้ สิ่งนี้มันเคารพบูชากัน ถึงรู้ด้วยกัน

ธรรมะจะรู้ได้ต่อเมื่อแสดงออก คิดจะรู้ได้ว่าใครมีศีลหรือใครทุศีล มันอยู่ที่ว่าอยู่กันเวลาอยู่นานเข้าไปนะ อยู่ใกล้ชิดกัน อยู่ด้วยเวลานานมันจะเห็นหมด คิดจะรู้ได้ต่อเมื่ออยู่ด้วยกัน

ธรรมะจะรู้ได้ต่อเมื่อแสดงออก ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านเทศน์ว่า การของท่าน หลวงปู่มั่นท่านพยายามชักนำของท่าน เวลาหลวงตาท่านบอก เวลาปฏิบัติไป มีปัญหาสิ่งใดไปถามท่าน ท่านรู้แล้วๆ ท่านรู้หมด ท่านผ่านมาหมดแล้ว

นี่ก็เหมือนกัน เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุกบ้นมาก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา นะ เวลาไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ นี่ เจ้าลัทธิต่างๆ สังคมเขาเชื่อถือไง สังคมทุกสังคมเขาเชื่อถืออาจารย์ของเขา อาจารย์ของเขานี้เป็นศาสดา เป็นพระอรหันต์ทั้งนั้นนะ นี่ความเชื่อของสังคมไง แต่เวลาเจ้าชายสิทธัตถะไปศึกษากับเขาแล้วมันว่างเปล่า ไม่มีเหตุผล ไม่มีสิ่งใดเป็นข้อเท็จจริง ถ้าไม่มีสิ่งใดเป็นข้อเท็จจริง ท่านก็ละจากที่นั่นไปๆ แสวงหาไปจนมันเป็นไปได้

นี่มันเป็นไปได้ไม่ได้โดยข้อเท็จจริง โดยข้อเท็จจริงคือธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เอกนามกิง หนึ่งเดียวเท่านั้น ไม่มีสอง แล้วตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบเพราะมันไม่มีใครสั่งสอนไง โดยชอบเพราะเขาไม่มีวิฤติภาวะที่สามารถรู้ได้จริงใจ เขาไม่มีความสามารถที่จะเกิดคิด สมาธิ ปัญญา จะเข้าไปสู่สังขารอันนั้น ไปศึกษาแล้วมันไม่มี เวลามันมีขึ้นมามันก็เป็นอกัญญาชะ มันเป็นฉานโลกีย์ เห็นไหม มันส่งออกไปทั้งหมด มันรับรู้ออก แล้วมันเป็นผู้วิเศษ ผู้วิเศษรู้วาระจิต รู้เรื่องของคน รู้ทุกอย่าง รู้เรื่องของคนอื่น แต่ไม่รู้เรื่องของตน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้เองโดยชอบในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อานาปานสติจิตมันสงบเข้ามา สงบเข้ามา เห็นไหม บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวกขณญาณ เวลาตรัสรู้ตรัสรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซะเอง เวลาตรัสรู้ขึ้นมาแล้วนี่มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริง ถ้าความจริง เห็นไหม กลับอ่อนนุ่มถ่อมตนนะ

เวลาจิตใจผู้ที่มีคุณธรรมนะ มันอ่อนนุ่มถ่อมตนๆ เพราะมันไม่มีทิฐิใจ ไม่มีการอยากอวด อยากรู้ มันอ่อนนุ่มถ่อมตนในตัวมันเองๆ เพราะว่า อย่าดูถูกความนิ่งอยู่ของพระอริยเจ้า พระอริยเจ้าไม่อยากถือความหมายกับใคร เพราะถือความหมายถือความหมายโดยธรรมเขารู้กับเราไม่ได้ เขารู้กับเราไม่ได้หรอก โลกรู้ได้อย่างมากที่สุดเป็นตรรกะ ตัญชาตญาณรู้ได้เท่านั้น เขาว่าโลกียปัญญาๆ ใจ รู้ได้เท่านั้นนะ

ทั้งๆ ที่ทางวิทยาศาสตร์เขาก็รู้ได้แค่นั้นนะ แต่เขาไม่รู้เรื่องของเขา เขาไม่รู้ที่มาไป จิตนี้มาจากไหน ชีวิตนี้มาจากไหน มาอยู่ทำไม ตายแล้วไปไหน รู้ไม่ได้ ศึกษาแค่ไหนก็รู้ไม่ได้ คุณใช้เวลาเราบวชเป็นพระมาแล้ว เห็นไหม เราศึกษาในภาคปริยัติ เวลาภาคปริยัติเขาให้ความรู้กัน วัดผลไม้เปรียญธรรม ๑ ถึง ๕ ประโยค นักธรรมโท นักธรรมตรี นักธรรมเอก เขาให้ใบประกาศกัน แล้วจริงๆ แล้วได้อะไรมา นี่เป็นทฤษฎี เห็นไหม

ปริยัติศึกษามาเพื่อปฏิบัติ แล้วศึกษามาเพื่อเป็นความรู้ของตน ตนมีวุฒิภาวะ ตนมีวุฒิ ตนมีวุฒิแล้วจะบริหารการปกครอง การปกครองมันก็เป็นผู้อำนวยการในการบริหารจัดการเท่านั้น บริหารจัดการมันก็เป็นงาน ทางโลกเขาก็มีอยู่แล้ว บริษัทห้างร้านใหญ่ๆ เขาบริหารจัดการเขาทำได้หมด ไอ้นั้นมันเรื่องบริหารจัดการเพื่อผลประโยชน์ของเขา ผลประโยชน์ของบริษัท ผลประโยชน์ของโลก เราบริหารจัดการเพื่อความสงบร่มเย็นของโลก เราเป็นรัฐบุรุษ แต่ก็ตายเปล่าไป

แต่ถ้าโลกทัศน์ เห็นไหม โลกคือหมุ่สัตว์ๆ โลกทัศน์คือภวาสวะคืออภ คือใจของเรา ถ้าใจของเราเนะ ใครรู้แจ้งในหัวใจ เห็นไหม รื้อภพหรือชาติ ถ้ารื้อภพหรือชาติอันนี้มันเป็นเรื่องจะเป็นความจริง ถ้าความจริงนี้มันเกิดขึ้นไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอันนี้ ทวนกระแสกลับเข้ามาในนี้ ถ้าทวนกระแสที่ที่สูง จิตใจนี้สูงส่งมากนะ จิตใจนี้สูงส่งมาก พ้นไปจากวิภวเป็นวิวิภว แต่ไม่แสดงตน ไม่แสดงตนกับโลก

เพราะการแสดงตนกับโลก เห็นไหม ถ้าแสดงตนกับโลกมันเป็นกิเลสต้นหาความทะยานอยาก มันเป็นโลกทั้งหมด มันเป็นโลกๆ ทั้งนั้น เพราะมันไม่มีการแสดงตนกับใคร มันเป็นความจริงในหัวใจอันนั้น ที่สูง “ธรรมะอยู่ในที่สูง” แต่กิเลส เห็นไหม มันเป็นจี้กลาก มันลามปาม แล้วกิเลสมันลามปาม เวลาขี้ทุตถุฐมันเกิดบนศีรษะบนหัว มันอยู่ที่สูงไง มันอยู่สูงส่ง มันอยู่บนศีรษะนะ มันอยู่บนหัวของคน

แต่ธรรมะๆ นี่เวลาสูงส่งๆ ในใจ สูงส่งนี้ สูงส่งในใจเป็นอกุปปธรรมที่ไม่มีใครรู้ ไม่มีร่องรอยให้ใครเห็นได้ เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ พระอรหันต์เวลาสิ้นกิเลสไป เวลาสิ้นชีพไป พญามารรื้อคั่นใหญ่เลย จะคั่นหาดวงใจดวงนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “มารเอ๋ย เธอไม่ต้องรื้อคั่นหรอก เธอหาไม่เจอหรอก พ้นจากวิภวไปแล้ว” ไม่มีรูป ไม่มีร่าง ไม่มีภพ ไม่มีสถานที่ทำให้เธอรื้อคั่น ไม่มีทาง

นี่ไง เวลาสูงส่งๆ อย่างนี้ไง สูงส่งจนใครก็หาไม่เจอ ใครก็หาไม่ได้ แต่รู้ได้ในใจดวงนั้นนะ รู้ได้ในใจของผู้ที่สิ้นกิเลส เพราะถ้าไม่รู้แจ้งแล้วมันสิ้นกิเลสไม่ได้ ถ้ามันรู้แจ้งในการสิ้นกิเลส เห็นไหม นี่สูงส่ง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรมอันนี้ไง กราบธรรมที่ไม่มีร่องไม่มีรอย กราบธรรมที่ไม่มีใครรู้ใครเห็นได้ แต่มันรู้ได้โดยผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติเท่านั้น ถ้ารู้ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเสวยวิมุตติสุขๆ มันมีคุณค่าไง

วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนาเกิดขึ้นจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม มีรัตนะ ๒ เวลาแสดงธรรมจักๆ ไป เห็นไหม พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม เป็นสงฆ์องค์แรกของโลก มีรัตนะ ๓ พร้อมขึ้นมา พร้อมขึ้นมา นี่ไง ผลการประพฤติกปฏิบัติไง ถ้าประพฤติกปฏิบัติสูงส่งมาก สูงส่ง เห็นไหม คุณิ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสัญลักษณ์ทั้งนั้น เป็นสัญลักษณ์ในการเคารพบูชา ในการเคารพบูชาเนี่ยมันต้องมีที่หมายไง เห็นไหม คุณิ วันนี้จะเป็นวันลงอุโบสถ วันลงอุโบสถเพราะอะไร เพราะพระ เห็นไหม บวชมาแล้วต่างคนต่างมีความเห็น ต่างคนต่างมีจิตนิสัย จิตนิสัยนี้เป็นเรื่องส่วนตัว เรื่องส่วนตัว เห็นไหม มันเป็นเรื่องพันธุกรรมของจิต จิตของคนนะ

กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ในการกระทำเนี่ยมันจำแนกให้เป็นจิตนิสัยมา จิตนิสัยเป็นส่วนจิตนิสัย จิตนิสัยเป็นของเรา นี่เราบวชมาเป็นพระๆ บวชมาในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราบวชมาในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยมานี้ ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว พระบวชมาแล้วโดยอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์นี้เป็นพระโดยสมมุติ สมบูรณ์ในพระ เราถึงมาลงอุโบสถกันด้วยนี่ไง

ถ้าไม่ลงอุโบสถ เห็นไหม ภิกษุถ้าเป็นนานาสังวาส ร่วมสังฆกรรมกันไม่ได้ ถ้าร่วมสังฆกรรมกันแล้วเนี่ยการทำสังฆกรรมนั้นเป็นโมฆะ ไม่มีผล เห็นไหม นี่ขนาดนานาสังวาสนะ แล้วถ้าบวชโดยที่ไม่เป็นอันบวช มันเข้าไปแล้วเนี่ยมันไปทำให้เกิดเป็นโมฆะ เป็นโมฆะ มันก็เกิดเวรเกิดกรรมจากจิตดวงนั้นไง

ฉะนั้น เราบวชเป็นพระ สมบูรณ์ในความเป็นพระ ถ้าสมบูรณ์ในความเป็นพระแล้วเนี่ย เราบวชมาแล้ว เราบวชเป็นพระปฏิบัติ เราบวชกันมาเพื่ออะไร บวชขึ้นมาเพื่อค้นคว้าหาใจของตน

ถ้าใครทำความสงบของใจได้นี้จะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในใจของตน พุทธะ นี้ พุทธะเวลาเราศึกษามา ศึกษาในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะมันเป็นภาษา มันเป็นอักษร มันเป็นความหมายว่าเราเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาทำสมาธิ ขึ้นมาๆ พุทธะมันอยู่ที่ไหน พุทธะโง่ๆ

พุทธะนี้มันเป็นปัจจุบัน มันสดๆ ร้อนๆ สดๆ ร้อนๆ กลางหัวใจกลางหัวอกนี้ ถ้ามันสดๆ ร้อนๆ ขึ้นมา มันมีความสงบมีความระงับ “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” ถ้ามันสงบระงับเข้ามา เห็นไหม ถ้ามันสงบระงับเข้ามาแล้วนี้ ถ้าเรามีสติมีปัญญามีครูบาอาจารย์ท่านจะฝึกหัดให้ใช้ ปัญญาๆ เพราะท่านต้องการให้พวกเราคั่นคว่า ให้เกิดสติ ให้เกิดปัญญา ถ้าเกิดสติเกิดปัญญา ขึ้นมา ถ้ามันสว่างกระจ่างแจ้งขึ้นมาในหัวใจดวงนั้น มันจะสร้างศาสนทายาท สร้างสัจจะความจริงขึ้นมา

ศึกษามาขนาดไหน ศึกษานะ ศึกษามาเป็นปริยัติ ถ้าปริยัติแล้วต้องปฏิบัติ เขาศึกษามา เพื่อให้ปฏิบัติ เพราะศึกษานั้นเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการจำมา เป็นการศึกษาคั่นคว่ามา คั่นคว่ามาแบบโลกๆ ใด แต่ว่าเราปฏิบัติขึ้นมาที่มันเป็นสมบัติของเราใด มัน เป็นสัจจะความจริงขึ้นมา ถ้าใครประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันยังไม่เข้าสู่มรรค เห็นไหม มัน เป็นโลกียะ โลกียะมันเป็นเรื่องโลกใด มันเป็นเรื่องโลก เป็นสัญญา เป็นจำได้หมายรู้ เดี่ยวก็ลืม จำ ได้เดี่ยวก็ลืม ลืมแล้วก็ทบทวนใหม่ ทบทวนแล้วเดี่ยวก็จำได้ใหม่ อยู่อย่างนั้นนะ

แต่ถ้ามันเป็นความจริง จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้ามันปัญญา การ ฝึกหัดของเรานะปฏิบัติซ้ำ ทำซ้ำ ทดสอบหัวใจของเราให้เป็นจริงขึ้นมา เวลามันปล่อยวางๆ เห็น ใหม่ม ต่ทั้งคปทานเราจำได้ ต่ทั้งคปทานเพราะเราเห็นความแตกต่าง ความแตกต่าง เวลาปัญญาที่ มันเกิดขึ้นที่มันเป็นสัญญา ที่มันเป็นเรื่องโลก เวลาเรื่องโลกที่ศึกษาแล้วมันปล่อยวางๆ ขึ้นมา เห็นไหม บอกว่ามันเกิดนิพพิณฑะติ เกิดความเบื่อหน่าย เบื่อหน่ายเดี๋ยวมันก็เป็นอีก

แต่ถ้าเราพิจารณาซ้ำๆ เข้าไปนี่ มันปล่อยวางๆ มันเห็นความแตกต่างไปตลอด แตกต่าง ขนาดไหนมันก็ยังไม่สรุปรูปของมัน เห็นไหม เวลามันสรุปเข้ามา มรรคสามัคคี เวลามันสรุปของ มันนะ เวลามันสมุจเฉตปทาน เวลามันขาดมันอกุปปิธรรม นี้ไง ที่ธรรมะขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกขึ้นขึ้นมา ที่กราบธรรมๆ กราบธรรมอันนี้

จิตดวงหนึ่งเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นบุคคล ๔ คู่ คำว่าบุคคล ๔ คู่ มรรค ๔ ผล ๔

เห็นใหม่ จิตดวงเดียวแท้ๆ มันพัฒนาการของมันไป แต่เวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แต่ละภพแต่ละชาตินะ เราไม่รู้ เราไม่เห็น เราอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่เป็นกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในวิชา ๓ บุปเพณิวาसानุสติญาณ จุศุปปตญาณ อาสวักขยญาณ เวลามันเกิดนี้ บุปเพณิวาसानุสติญาณ เห็นใหม่ อดีตชาติ การสะสมมา การสร้างสมา การต่างๆ มา เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านสร้างมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย

นี่ก็เหมือนกัน ย้อนกลับมาที่เรา จิตที่เราสร้างสมา มันมีความรู้ความเห็นอย่างไรมา มันเป็นจิตเป็นนิสัย แล้วกิเลสมันอาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องมือของมัน เวลาจิตสงบแล้วนี่เวลาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริงนะ เพราะอะไร เพราะสิ่งที่กิเลสมันใช้มันก็ใช้ ธาตุ ๔ และขันธ ๕ ของเราเพื่อเข้าไปสู่ความชอบใจของมัน ความชอบใจของมัน เห็นใหม่ เวลาเรามีสติมีปัญหาขึ้นมาอะ สติปัญฐาน ๔ จิตสงบแล้วนี่จับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม พิจารณาของมันไปนะ เวลามันปล่อยวางๆ เป็นตทังคปหาน เวลาคนทำๆ มันจะรู้ มาตรฐานของธรรมๆ มันมีมาตรฐานเดียว มาตรฐานของมันเวลาถึงที่สุดแล้วนี่เวลามันขาดขาดอันเดียวกัน อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เวลามรรคมันเกิดขึ้น ถ้ามรรคมันเกิดขึ้นเกิดขึ้นที่นี้ เห็นใหม่ ถ้ามันสูงส่งมันสูงส่งอย่างนี้

จิตใจที่มันสูงส่งเพราะมันมีการกระทำ มันเห็นคุณค่าไง มันเห็นคุณค่าของภาวนามย ปัญญา มันเห็นคุณค่าของใจของคน ใจของเราที่แหละ เวลามันพัฒนาการขึ้นไปนะ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านบวชมาใหม่ๆ ท่านออกประพฤติปฏิบัติใหม่ๆ ท่านก็ค้นคว้าของท่าน มันก็เหมือนเรานี้แหละ ล้มลุกคลุกคลานมาก่อนทั้งนั้นนะ คนเรานะ เห็นใหม่ มีการศึกษามากน้อย ขนาดไหนก็ต้องฝึกงาน ฝึกงานขึ้นมาจนเป็นงานขึ้นไปแล้ว มีความชำนาญงานของเขา ถ้าชำนาญของเขา เขาทำไปแล้วมันจะประสบความสำเร็จไม่ประสบความสำเร็จเพราะมันอยู่ที่การทำงานอันนั้น อยู่ที่สภาวะแวดล้อม อยู่ที่การกระทำนั้นมันจะเป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติใจของเรา อำนาจวาสนา เห็นใหม่ อยู่สภาวะแวดล้อมของเรา ถ้ามีอำนาจวาสนาเราจะเจอหมู่คณะที่ดี เราจะเจอครูบาอาจารย์ที่ดี เราจะเจอสถานที่ประพฤติปฏิบัติที่มันสมควรแก่การปฏิบัติ ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนานะ มันขลุกขลักไปหมด ล้มลุกคลุกคลาน พอไปเจอไปเจอแต่พาลชน มีแต่พาล พาลพาเราไปหาผิด พาเราออกนอกทั้งนั้นเลย มันไม่พาเราเข้าสู่ธรรมเลย

แต่ถ้าเรามีอำนาจวาสนาขึ้นมาเราจะเจอหมู่คณะที่ดี เห็นไหม คุณติ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่
มั่นท่านเกิดมาเป็นลูกศิษย์เป็นอาจารย์กัน ท่านพากันออกประพฤติปฏิบัติกัน หลวงปู่เสาร์ท่านก็
ชักจูงหลวงปู่มั่นออกประพฤติปฏิบัติด้วยกัน ออกประพฤติปฏิบัติด้วยกัน ท่านทั้ง ๒ องค์ได้
สร้างอำนาจวาสนาขึ้นมา หลวงปู่มั่นท่านก็มีลูกศิษย์ของท่าน หลวงปู่เสาร์ท่านก็มีลูกศิษย์ของ
ท่าน พอลูกศิษย์ของท่านมากขึ้นๆ ท่านก็แยกกันอยู่ เพราะลูกศิษย์มันมากขึ้นมา นี่เพราะอำนาจ
วาสนาของท่าน ท่านทำมาของท่าน ท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านพิจารณาของท่าน จิตใจ
ของท่านมีองค์ความรู้มีการกระทำอันนั้น

ฉะนั้น เวลาท่านสร้างศาสนทายาท ท่านพยายามค้นคว้าขนขวายในการประพฤติปฏิบัติ
จนท่านประสบความสำเร็จในใจของท่านๆ โดยหลวงตาท่านพูดว่า หลวงปู่มั่นท่านไม่เคยไป
ประกาศตนเลย เห็นไหม สูงสุด ไม่เคยอวด ไม่เคยพูด แต่เวลาท่านแสดงออกด้วยการเทศนาว่า
การ เพราะอะไร เพราะว่าสร้างศาสนทายาทลูกศิษย์ลูกหาหมาสาธาล แล้วแต่ละองค์นี้สุดยอด
ทั้งนั้น เพราะครูบาอาจารย์ที่เป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่นเป็นพระอรหันต์ทั้งนั้น

คำว่า “เป็นพระอรหันต์” นะ เขาต้องสร้างอำนาจวาสนาของท่านมา มันต้องมีจุดยืนของ
จิต จิตมีจุดยืน หัวใจนี้มีจุดยืน แล้วหัวใจนี้มีเหตุมีผล ไม่เชื่อฟังสิ่งใดง่ายๆ หรอก แต่เวลาไปเจอ
หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านไปเทศนาว่าการไป เหตุผลของท่านดีกว่า เหนือกว่า จนครูบา
อาจารย์เราต้องยอมรับ การว่ายอมรับคือว่าเหตุผลเราสู้ท่านไม่ได้ เหตุผลเราไม่มีทางเทียบเคียง
ท่านได้

เวลาเราประพฤติปฏิบัติไป เห็นไหม คุณติ หลวงตาท่านบอกว่าปฏิบัติไปท่านรู้แล้วๆ เรา
จะติดขัดอย่างไรไปหาท่านเถอะ ท่านแก้ให้เราได้ ท่านบอกเราได้ ท่านรู้แล้วๆ ไร่เรายังซื่ออื้อ
อยู่นะ เราปฏิบัติมาแล้วติดขัดขัดข้องไปหมด เรายังว่าเราถูกเราต้องดิ่งงาม เพราะวุฒิภาวะเราต่ำไป
วาสนาเราด้อยไป พอคนเราวาสนาด้อย เห็นไหม เวลาเราเห็นสิ่งใดก็มันมหัศจรรย์ใจ แต่ผู้ที่เขา
มีอำนาจวาสนาของเขา เขารู้เขาเห็นของเขาโดยบ่อยครั้ง เขารู้เขาเห็นกันมาแล้ว รู้เห็นแล้วมัน
ยังมีเป้าหมาย มีการกระทำที่มันสูงส่งขึ้นไปๆ เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

นี่ท่านเทศนาว่าการของท่าน เพราะท่านมีอำนาจวาสนาของท่าน เห็นไหม มันเป็นความ
จริงของท่านนะ ที่สูง สูงมากๆ เวลาสูงส่ง สูงส่งด้วยคุณธรรมของท่าน สูงส่งด้วยอำนาจวาสนา
ของท่าน สูงส่งด้วยเมตตาของท่าน สูงส่งที่ท่านพยายามฝึกหัดตัดแปลงเรา เพราะถ้าครูบา

อาจารย์ที่ท่านเป็นจริงขึ้นมาแล้วนะ ท่านจะปล่อยวางก็ได้ เพราะอะไร เพราะท่านเป็นพระอรหันต์แล้ว ท่านเป็นพระอรหันต์แล้วทำไมท่านต้องมาสมบุกสมบันกับเรา คำว่าเป็นพระอรหันต์นะ ถ้าเป็นตามความเป็นจริงนะ มันมีความสุขในตัวเอง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาเสวยวิมุตติสุข วิมุตติสุขคือสุขในตัวเอง ไม่ต้องไปยุ่งวุ่นวายกับใคร มันสุขของมันอยู่แล้ว ทำไมท่านต้องบากบั่น ใช้ชีวิตของท่านทั้งชีวิตเป็นแบบอย่าง แล้วพยายามชี้หน้าๆ พวกเราให้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาใหม่ เห็นไหม สูงสุด ที่สูงสูงมากๆ เห็นไหม หลวงตาท่านบอกว่า ท่านอยู่กับหลวงปู่มั่นเหมือนกับบ๊วยอยู่กลางวัด คุณแกลคอยคุณแกล คอยจี คอยไซ คอยบอกลี เหมือนกับบ๊วย เหมือนกับต้องคอยมาเอาอกเอาใจใจ เอาอกเอาใจใช้สติปัญญาคอยชี้หน้าคอยบอกกล่าวให้เราไม่ออกนอกกลุ่มนอกรทาง ถ้าออกนอกกลุ่มนอกรทางไปแล้วก็ด้วยเหตุด้วยผลชักนำกลับมา เวลามันปฏิบัติไปแล้วนี้ ก็เสสมันบังเงาๆ ว่ามันรู้อย่างนั้น มันเห็นอย่างนั้น มันจำมาทั้งนั้นนะ มันไม่มีความจริง

ถ้ามันมีความจริงขึ้นมา มันต้องสุขในตัวเอง คำว่าสุขในตัวเอง เห็นไหม นี่ที่สูงที่ต่ำ สัจธรรมมันอยู่ต่ำ คุณลี เวลาผู้นำ เห็นไหม เขาอยู่ข้างหลัง ให้หมู่คณะนำหน้าไป แล้วท่านบัญชาการอยู่ข้างหลังนั้น ไอ้ผู้นำ เห็นไหม อยู่หลัง คนที่รู้จริงเห็นจริงท่านไม่แสดงออก ท่านอยู่ในที่ของท่าน ถ้าว่าอยู่ในที่ต่ำ แต่ความจริงท่านอยู่ในที่สูงของท่าน เพราะที่สูงที่ต่ำ เพราะใจมันสูงส่ง มันอยู่ในที่สูงสุด สูงสุด แต่ท่านมีคุณธรรมในใจของท่าน ท่านทำให้ตัวของท่านต่ำต้อย คำว่าต่ำต้อยนะ ต่ำต้อยในทางโลกที่เขาเห็นใจ ไม่มีทิฏฐิมานะ ไม่กระทบกระเทือนใคร ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน

แต่เวลาจะแสดงธรรมๆ สัจธรรมคือสัจธรรม สัจธรรมนะ ธรรมจักรนี้มันตัดหมด ขาดหมด ไม่มีสิ่งใดจะขวางกั้นได้ เวลาสัจธรรมมันแสดงตัวของมัน เห็นไหม สัจธรรมมันแสดงตัวของมัน มรรค ๔ ผล ๔ มันแสดงตัวของมัน แม้แต่พญามารยังต้องราบ ราบไปหมด ถ้าเป็นความจริงแล้วมันราบที่ไหน เพราะสัจธรรมนี้มันจะมีสัจจะมีความจริงต่อเมื่อมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก แล้วกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันต้องจัดการ ต้องทำลาย สัจธรรมอันนั้นบดเคี้ยวทำลายกิเลสตัดหาความทะยานอยากในดวงใจดวงนั้น ถ้าทำลายกิเลสในดวงใจดวงนั้น เห็นไหม สูงสุดสู่สามัญ สูงสุด ที่สูงที่ต่ำไป

ถ้ามันที่สูงที่ต่ำตามความเป็นจริงมันจะสูงต่ำอย่างนี้ สูงต่ำเพราะว่ามีคุณธรรมในใจอัน

นั่น เวลาอยู่ในที่ต่ำ ต่ำเพราะว่าไม่มีทิฐิฐานะ ไม่มีสิ่งใดที่ทำให้มันมีปัญหา แต่ถ้ากิเลสละ
กิเลสมันจึกลาก ไม่มีสิ่งใดเลย อยู่บนศีรษะนั้น เหยียบย่ำเขาไปทั่ว แล้วเหยียบย่ำๆ ตัวเองด้วย
เหยียบย่ำโอกาสของเรา เหยียบย่ำการกระทำของเรา เห็นไหม เราต้องรู้เท่า รู้เท่าทันกับกิเลส
ค้นหาความทะยานอยากในใจของเรา

นี่ฟังธรรมๆ วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม
ขึ้นมา เสดยวิมุตติสุขก่อนนะ เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ในใจขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสดยวิมุตติสุข แต่เพราะด้วย
อำนาจวาสนา ความปรารถนามารือสัตว์ชนสัตว์ถึงได้วางศาสนานี้ไว้ แล้ววางศาสนานี้ไว้สืบ
ทอดกันมา สืบทอดกันมาจนมีครูบาอาจารย์ท่านมารื้อค้นของท่านขึ้นมา

เราเกิดมามีอำนาจวาสนา อำนาจวาสนาอย่างนี้ เห็นไหม คุณติ ทางวิชาการเขาขุดค้น เขา
รื้อค้น เขาทดสอบ นักวิทยาศาสตร์เขาวิจัยเต็มที่เลย รู้ทางโลก รู้แต่เรื่องโลกๆ ทางโลกเจริญ
เจริญคือคุณภาพชีวิต การดำรงชีพ แต่หัวใจมันอยู่กับอะไรล่ะ หัวใจอยู่กับอะไร หัวใจเรานี้อยู่กับ
สังขาร ถ้ามีคุณธรรมในใจนะ อาชีพเป็นอาชีพ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ชีวิตนี้ต้อง
เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แต่ถ้าพิจารณาสิ้นสุดแห่งทุกข์ เห็นไหม มันจะไม่เวียนว่ายตายเกิด
เหนือโลก เหนือสังสาร เหนือสังขจะ เหนือความจริงทั้งหมด มันอยู่ที่ไหนล่ะ

นี่เราบวชมาเป็นพระนะ วันนี้วันอาสาฬหบูชา พรุ่งนี้จะวันเข้าพรรษา ถ้าวันเข้าพรรษา
เวลาครูบาอาจารย์วันเข้าพรรษา เห็นไหม อธิษฐานพรรษาๆ อธิษฐานธุดงค์ ข้อใดก็แล้วแต่ที่จะ
ประพฤติปฏิบัติตลอด ๓ เดือนนี้ ถ้าตลอด ๓ เดือนนี้อธิษฐานเพื่ออะไร อธิษฐานไว้เพื่อขัดเกลา
กิเลสไป เพื่อขัดขามันไป เพื่อขัดขากิเลสไม่ให้มันเดินสะดวกสบาย ถ้าอยู่สุขอยู่สบายนะ กิเลส
มันก็ตัวอ้วนๆ มันก็อยู่สุขสบายของมัน เราอธิษฐานธุดงค์ข้อใดข้อหนึ่ง ถือผ้า ๓ ผืน ฉันทมื่อ
เดียว ถือธุดงค์วัตรต่างๆ นะ เรานี้พระธุดงค์ ธุดงค์ ๑๓ พระธุดงค์ ธุดงค์คือธุดงค์วัตร ๑๓ เอาไว้
ขัดเกลากิเลสไป

ฉะนั้น ตั้งแต่วันพรุ่งนี้ วันพรุ่งนี้วันอธิษฐานพรรษา อธิษฐานพรรษาแล้วนี่ตั้งสังขจะกับ
ตน ฝึกฝน ดัดแปลง ตรวจสอบ เพื่อหัวใจดวงนี้ หัวใจของเราเนี่ย ปีหนึ่งก็ผ่านไป ปีที่ ๒ ที่ ๓
ก็ผ่านไปเรื่อยๆ นี่ปีนี้ก็ผ่านไป แล้วพรรษาที่แล้วก็พรรษาหนึ่ง นี่จะเข้าพรรษาอีกแล้ว เดียวก็จะ
ออกพรรษาอีกแล้ว ๓ เดือนนี้ให้ทดสอบ ให้ค้นคว้าทำความเข้าใจให้ได้ ถ้าใจสงบแล้วนี่

จะได้เห็นคุณค่าของศาสนา บวชมาไม่เสียผ้าเหลือง

ในทางโลก เห็นไหม เกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าเกิดมาเป็นชาวพุทธไม่เหยียบแผ่นดินผิด บวชเป็นพระ บวชเป็นนักรบ บวชมาแล้วนี่คิดว่าหาอริยทรัพย์ หาทรัพย์ในพระพุทธศาสนา ทรัพย์อันนี้มันจะเกิดขึ้นกับหัวใจ เราไม่ต้องไปศึกษาเอา ๘ ประโยค ๑๐ ประโยคแล้วเอาอุฉิ เอาอุฉิไปเพื่อไปเบิกทาง พระกรรมฐานไม่มีอุฉิภาวะใดๆ ทั้งสิ้น มีแต่พุทโธ มีแต่สติปัญญา มีแต่การกระทำของเรา ให้มันแจ่มแจ้งกลางหัวใจนี้ ให้มันรื่นเริงอาหาญในหัวใจของเรา เอวัง